

Concept verslag Erfgoedcommissie woensdag 1 april 2026

Tijd: 9.00 uur tot 11.00 uur

Vergaderplaats: Gemeentehuis Lochem

Aanwezig: J. Stokvisch (voorzitter), V.C. Sleebe, H. Bos, C.J. Frank, S. Pen, H. Hietbrink en
A. de Bert (secretaris)

Afwezig: -

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering. Er zijn geen mededelingen.

2. Vaststelling verslag 26 november 2025

Het verslag van 26 november 2025 wordt, na enkele tekstuele aanpassingen, ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

- De gemeenteraad heeft besloten een bedrag van € 177.000 beschikbaar te stellen voor de restauratie van de Zwiapse molen.
- Het Historisch Genootschap (HG) heeft een verlenging van het huurcontract voor de Veltmaat gekregen voor een periode van tien jaar. Na deze periode is de situatie onzeker. Viverion heeft nog geen formele vraagprijs gecommuniceerd en heeft voorsnog niet gereageerd op brieven van het HG. De commissie constateert dat de situatie voor het HG zorgelijk blijft.
- Het HG ondersteunt samen met partijen als de VVV en Stichting Stolpersteine het Liberation Museum bij verdere professionalisering. Tot juli 2026 is samen met het HG en de gemeente een tijdelijke oplossing gevonden voor de huur. Er wordt constructief samengewerkt, maar mogelijk is meer tijd nodig om tot een structurele oplossing te komen.
- Bij de presentatie van een artikel in *Het Land van Lochem* (uitgave HG) over het werk van amateurarcheoloog de heer B. de Graaf heeft de burgemeester de Zilveren Knoop aan hem uitgereikt. Deze onderscheiding is een blijk van waardering van het college van B&W voor inwoners die een verbindende rol vervullen in de Lochemse samenleving.

3. Toegankelijkheid agenda en verslagen Erfgoedcommissie

Naar aanleiding van raadsvragen stelt de secretaris voor het proces rondom de publicatie van agenda's en verslagen aan te passen. Momenteel worden verslagen pas na vaststelling

in de daaropvolgende vergadering op de gemeentelijke website geplaatst. Omdat de commissie slechts enkele malen per jaar vergadert, leidt dit tot een lange doorlooptijd.

Voorgestelde werkwijze:

- Het conceptverslag wordt per e-mail gedeeld met de commissieleden.
- Reacties en aanvullingen worden schriftelijk aangeleverd.
- Het conceptverslag wordt vervolgens als zodanig gepubliceerd.
- Na vaststelling in de eerstvolgende vergadering wordt de definitieve versie gepubliceerd.
- Daarnaast wordt een vergaderschema voor de rest van het jaar op de website geplaatst.

De secretaris zal hiervoor een voorstel doen voor vergaderdata.

4. Bank Berkeloord

De secretaris licht toe dat de herinneringsbank bij Berkeloord schade ondervindt door de groei van de boom waar deze omheen staat. Het uitgangspunt van de gemeente is behoud van zowel de boom als de bank. Verplaatsing van de bank lijkt de enige optie, mede vanwege de aanwezigheid van diverse nutsleidingen in de directe omgeving. Vitens staat herplaatsing op of nabij de waterleiding niet toe, waardoor verplaatsing binnen de huidige locatie niet mogelijk lijkt.

De gemeente vraagt de commissie om advies, alvorens een traject te starten voor budgetreservering en overleg met omwonenden.

Advies van de commissie:

De commissie hecht grote waarde aan de oorspronkelijke ligging van de bank. De bank is een gemeentelijk monument en maakt onderdeel uit van het rijksbeschermd stadsgezicht. De plek op het pleintje is destijds bewust gekozen. De commissie is geen voorstander van verplaatsing van de bank en adviseert de gemeente om de mogelijkheden voor behoud van de bank op de huidige locatie nader te onderzoeken. De commissie adviseert de gemeente om ook de mogelijkheid van het verleggen van de ondergronds infrastructuur te onderzoeken, zodat de bank behouden kan blijven op de bestaande plek.

5. Erfgoedbeleid – stand van zaken

Opgaven en ambities gemeentelijk erfgoedbeleid

Mogelijke thema's voor een integraal raadsvoorstel over erfgoed zijn:

- Actualisatie van de archeologische waardenkaart (2012);
- Doorvertaling van de cultuurhistorische waardenkaart (CHWK) naar beleid en borging in het Omgevingsplan (bijvoorbeeld ensembles en karakteristieke objecten);
- De omgeving van monumenten binnen het Omgevingsplan;
- Actualisatie van de CHWK, met name in het buitengebied, waar ontwikkelingen zoals het dempen van sloten, verwijderen van houtopstanden en sloop van boerderijen elkaar snel opvolgen;

- Het faciliteren van monumenteneigenaren door advies en door het niet heffen van leges bij vergunningen voor verduurzamingsmaatregelen.

De commissie merkt op dat mogelijk subsidie kan worden aangevraagd binnen het Programma Erfgoed en Overheid van het ministerie van OCW voor onder meer de actualisatie van kaarten en beleidsontwikkeling.

Daarnaast stelt de commissie voor om nieuwe raadsleden via bijvoorbeeld een excursie of presentatie beter te informeren over het belang en de verschillende aspecten van erfgoed.

Omgevingsprogramma Buitengebied

Historische landgoederen vormen één van de vijf pijlers van het Omgevingsprogramma Buitengebied. De gemeente zoekt naar werkbaar beleid om landgoederen te ondersteunen bij het vinden van nieuwe financiële dragers. Daarbij is maatwerk noodzakelijk, aangezien geen landgoed hetzelfde is. Ook moet rekening worden gehouden met ecologie, natuur en landschap. Een eerste gesprek met een afvaardiging van landgoedeigenaren heeft inmiddels plaatsgevonden.

Herijking gemeentelijke monumentenlijst

Op korte termijn worden de eigenaren van 21 objecten die mogelijk in aanmerking komen voor gemeentelijke monumentenstatus aangeschreven. Monumenten Advies Bureau bezoekt de objecten en stelt of actualiseert de redengevende beschrijvingen. Deze worden vervolgens ter advisering aan de commissie voorgelegd.

6. Terugkoppeling regioarcheoloog

Namens de regioarcheoloog geeft de secretaris een terugkoppeling. Op de woningbouwlocatie Laren Zuid is recent een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn vindplaatsen aangetroffen uit de vroege tot volle middeleeuwen (700–1250). Een gebied van circa 2 tot 2,8 hectare komt mogelijk in aanmerking voor opgraving.

Bij eerdere opgravingen aan de Boerkamp, ten noorden van het plangebied, zijn vindplaatsen uit de midden-late ijzertijd (400–12 v.Chr.) en de vroege middeleeuwen (700–900) aangetroffen. Mogelijk vindt de opgraving later dit jaar plaats.

7. Terugkoppeling Welstand en Erfgoed

De heer Sleebe geeft aan dat de gemeente bij aanvragen voor omgevingsvergunningen zeer strikte indieningsvereisten hanteert, met name bij verduurzamingsmaatregelen. Aanvragers ontvangen vaak een algemene lijst van mogelijke stukken en moeten zelf bepalen welke van toepassing zijn.

Mevrouw Bos merkt op dat een aanvraag zonder voldoende informatie niet goed beoordeeld kan worden.

Advies van de commissie:

De gemeente wordt geadviseerd kritisch te kijken naar de wijze waarop aanvullende stukken worden opgevraagd, met meer maatwerk per aanvraag.

Een aannemer kan zowel een positieve als negatieve rol spelen in de advisering richting eigenaren. De commissie suggereert om in een nieuwsbrief concrete voorbeelden, bijvoorbeeld vanuit het project *Een warme jas*, op te nemen, mogelijk als vast onderdeel.

Besproken dossiers:

- Frankenlaan 17, Lochem: vervanging van niet-monumentaal glas; discussie over plaatsing van glaslatten aan de buitenzijde.
- Ampsenseweg 19, Lochem: theetuin met fietsenstalling en parkeren; positief advies, zorgvuldig ingepast.
- Ampsenseweg 26, Lochem: legalisatie van een in 2022 gerealiseerde kap; een eerder advies om de nieuwe kap transparant uit te voeren is niet opgevolgd. Het advies blijft negatief.

Vanaf 29 mei 2026 is een energielabel verplicht bij verkoop of verhuur, ook voor monumenten.

Advies van de commissie:

Informeer monumenteneigenaren actief over deze verplichting.

8. Terugkoppeling Monumentencoach

De secretaris geeft namens de monumentencoach een terugkoppeling. De monumentencoach heeft recent de cursus *Monumenten voor professionals* verzorgd, met circa 35 deelnemers, waaronder aannemers, makelaars en energieadviseurs. Ook enkele commissieleden waren aanwezig. In de cursus is aandacht besteed aan monumentbescherming, vergunningplicht en verduurzaming.

De commissie suggereert om soortgelijke bijeenkomsten te organiseren voor raadsleden en/of monumenteneigenaren, bijvoorbeeld in combinatie met Open Monumentendag of het geschiedeniscafé.

9. W.v.t.t.k. / Rondvraag

Open Monumentendag (OMD)

Het OMD-comité wil de organisatie verder professionaliseren en overweegt het oprichten van een stichting, zodat eenvoudiger subsidie en sponsoring kan worden aangevraagd. De VVV en het HG hebben positief gereageerd. Binnenkort volgt overleg met De Elf Marken. Het thema van OMD 2026 is *Veerkrachtig erfgoed*. De Elf Marken neemt deel met het tramstation, dat dit jaar honderd jaar bestaat.

De Bloemenkamp (Gorssel)

De heer Hietbrink meldt dat De Bloemenkamp inmiddels is afgezet en op korte termijn zal worden gesloopt.

Joppekerk (Joppe)

De commissie informeert naar de stand van zaken rond de herbestemming van de

Joppekerk. Er zijn momenteel twee partijen met plannen. Het parochiebestuur beslist aan wie de kerk en pastorie worden verkocht. De gemeente faciliteert elke partij met een passend herbestemmingsplan.

Erfgoedprijs

De erfgoedprijs kan in principe jaarlijks worden uitgereikt.

Nieuwstad (Lochem)

De commissie vraagt aandacht voor twee historische panden in de Nieuwstad waar Van der Kolk momenteel gevestigd is. Bij herbestemming of herontwikkeling is behoud van deze panden essentieel vanwege hun bijdrage aan het straatbeeld, ondanks het ontbreken van een monumentenstatus.

CONCEPT